

B

29

EXERCITATIO
M E D I C A
VIGESIMA NONA:

*In almâ Argentoratensium Aca-
demiâ proposita;*

PRÆSIDE
MELCHIORE SEBIZIO
juniore, Doctore ac Pro-
fessore Medico:

Respondente

JOHANNE GEORGIO HALBMAYERO
Landaviensi.

ARGENTORATI,
Typis exscribebat Joannes Andrea.

Anno M. DC. XXIV.

*INCLYTÆ ET ANTIQVÆ STIRPIS
GENERE NOBILISSIMIS, PIETATE,
Virtute ac Eruditione politissimis,*

Dn. GEORGIO BERNHARDO, } Goëleris à Rabenspurg/F. F.
Dn. ENGELHARDO, } Equitibus Graichgois florentif.

UT ET

REVERENDIS, CONSULTISSIMIS,
Clarissimis Spectatissimisq;
VIRIS,

Dn. GEORGIO DAVIDI LOCAMERO, J. U. D. & Professori
in florentif. Argent: Academiâ celeberrimo,

Dn. M. WOLFFGANGO JACOBO GRÆTERO, Antistiti Eccle-
siæ Willstadiensis vigilantissimo:

Dn. M. MARCO MYLIO, Pastori Ecclesiæ, quæ Christo in Nuss-
dorff colligur, fidelissimo:

Dn. JOHANNI HITSCHLERO, Ordinis Senatorij Reipub. Lan-
daviensium Viro o ptatissimo.

*Dn. Patronis, Fautoribus, & Promotoribus
atatem suscipiendis, colendis, adamandis,
Διατριβὴν hancè medicam*

*in grati animi τεκμήριον
D. O. D.*

Johannes Georgius Halbmayerus
Respondens.

PROBLEMA I.

Sitné probanda Erasistrati opinio, quòd lien frustra sit factus? *Placitum hoc Erasistrati fuisse, testatur Galenus l. de atr. bil. c. 7. l. 4. us. part. c. 15. & l. 2. de nat. fac. c. 9. Et posset forsàn placitum hoc etiam auctoritate Aristotelis stabiliri. Non enim magni fecisse lienem videtur: cùm scripserit 3. part. an. c. 7. lienem tantùm per accidens necessarium esse, quomodo excrementa alvi & vesica: vel, ut Franciscus Vlms legit, sicut alvus & vesica. Posset quoq; confirmari testimonio, Plinij qui l. 11. c. 37. asserit, eximi lienem animalibus posse sine vitæ discrimine. Impedimento eum esse cursoribus. Proinde cursoribus excidi. Posset deniq; probari sententiã Dioscoridis, Galeni, & practitorum, tùm antiquorum, tùm modernorum: qui affirmant, lienem usu quorundam remediorum cum fructu consumi & expurgari. Verùm placitum esse absurdissimum, Galenus tribus probat rationibus. I. quia natura nihil frustra facit: sed in agendo certum semper scopum sibi propositum habet: quemadmodum Aristoteles l. 2. phys. c. 8 planum facit. II. quia lien viscus est insigne, quod venis & arteriis effatu dignissimis est præditum: quodq; structurâ hepar imitatur: ita ut etiam ab Aristotele loco alleg. hepar spurium fuerit appellatum. III. quia nonnulli Erasistratei placitum sui præceptoris damnârunt: & lienem propterea conditum dixerunt, ut chylum ad probi sanguinis generationem hepatis prepararet. Quibus rationibus nos addimus quartam: quia omnibus datus est hominibus: eòq; suum officium laudabiliter faciente, sanguificatio benè procedit: negligente autem, idq; propter dispositionem morbosam, sanguinis generatio felix esse non potest. Rationes pro Erasistrati paradoxo al-*

latæ nullius sunt momenti. Falsum quippe est, posse lienem innoxie excidi. Erroneum quoque, usu pharmacorum eundem consumi & evacuari posse: quemadmodum præced. Exercitatione ostensum. Quomodo illud Aristotelicum intelligendum, ὁ σπλὴν κατὰ συμβεβηκὸς ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς ἔχουσιν, ὡς περ καὶ τὰ περιττώματα τὰ τ' ἐν τῇ κοιλίᾳ, καὶ τὸ περὶ τὴν κύστιν, non satis constat. Sunt, qui dicant, Aristotelem hoc proferre, habito respectu ad genus, non ad speciem. Respectu enim animalis lienem non esse necessarium; quia dentur animalia, quæ liene careant. Neque enim lienem habere, de naturâ & essentiâ animalis esse. Necessarium autem esse ratione speciei, v.g. hominis, bovis, suis &c. Sed mala est interpretatio. Primum: quia hoc pacto omnes partes per accidens necessaria dici possent. Nulla enim animalitatē, ut barbarè loquamur, ingreditur: ac propterea nulla est, quæ insit omnibus. Deinde: quia glossa hæc Aristoteli repugnat. Inquit enim, lienem per accidens necessarium esse τοῖς ἔχουσιν, ἢ, quæ illum habent. Loquitur ergo de specie: non de genere. Vera expositio videtur sumi posse tum ex l. 9. de compos. med. κ. τὸ π. c. 2. tum ex allegato Aristotelis loco. Galenus enim ait, omnes partes suæ conservationis gratiâ insitam sibi habere facultatem ἐλκτικὴν, καθελτικὴν, ἐκκριτικὴν, καὶ ἀλλοιωτικὴν: quasdam verò hoc quoque obtinere, ut per accidens magnoperè juvent totum corpus: & ex earum albo lienem esse: ut qui ex hepate facem & limbum sanguinis ad se trahat: sicut vesicula bilem, & renes urinam. Aristoteles verò dicit, lienem ἀντισπᾶν τὰς ἰκμάδας τὰς περισσὰς ἐκ τῆς κοιλίας, divertere superfluas & excrementitias humiditates, & attrahere ex ventriculo. Itaque cum lien ex utriusque sententiâ περιττώμα, excrementum, ad se trahat atque excipiat: quamvis melancholicum, & ex hepate, secundum Galenum: superfluos autem vapores & humores (ἰκμάδας) ex ventriculo, secundum Aristotelem: rectè necessarius quidem, sed tantum per accidens statuitur. Atque hanc esse Aristotelis mentem, exinde quoque colligitur: quia eodem in loco scribit, τὰς νεφροὺς τοῖς ἔχουσιν ἐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ τὸ εἶναι καὶ καλῶς ἐνεκεν ὑπάρχειν: renes, quibus insunt, nullâ haberi necessitate: sed duntaxat melioris & utilioris causâ. Inesse enim κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν propter excrementitium humorem, qui

COR-

confluit in vesicam; scil. in quib. magna illius copia generatur: ut vesica melius suo munere fungatur. Ut decisionē concludam⁹, dicimus, & lienem, & vesiculam felleam, & renes, & vesicam, & partes omnes, quæ excrementa abducunt, rectè dici necessarias esse animali: non tamen per se: quia per se ad coctionē, quam natura principaliter intendit, nihil faciunt: sed tantum per accidens: quatenus excrementa excipiunt: quorum separatio propter coctionem necessaria est, ut illa sit melior & laudabilior.

I - I.

An veritati consona sit sententia Erasistrateorum? Dictum supra fuit ex cap. 7. l. de atr. bil. Erasistratei sectatores nonnullos statuisse, lienem chylum hepatis ad frugi sanguinis generationem preparare. Sed falsum statuerunt. I. quia unicum vas, breve dictum, à liene ad ventriculum, chylicationis ἐγασήσιον, tendit: quod omnem allicere chylum, & ad lienem deferre, vix credibile. II. quia ἀποδία monstrat, chylum ex ventriculo in intestina effundi: inde à venis mesenterij exugij, & ad portas hepatis deduci. Quod si lien illum hepatis prepararet, utiq; prius lienem, quàm hepar ingredi deberet: & ingrederetur quidem per ramum splenicum, qui mesenterico trunco vicinus. Sed quâ viâ reverteretur ad hepar? Eadem sanè, quâ lienem ingressus: nempe per ramum splenicum ad truncum venæ portæ: & ab hoc ad ejusdem radices, per hepatis parenchyma dispersas. Sed hæc via nimis videtur longa & flexuosa, quam natura vitat, cum breviorē expeditiorēq; habere possit: præsertim in sanguinis generatione, quæ maturè & celeriter fieri debet, ut alimentum toti corpori communicetur, & materia cordi, pro confectione spirituum, qui singulis propè momentis dissipantur, jugiter offeratur. III. quia preparatio sanguinis in venis mesaraicis fieri potest: cum venæ quoq; vim quandam habeant ἀπυλοποιήσιον. Non ergo necesse, ut hoc officium affingatur lieni. IV. quia omnibus, quibus hepar inesset, ejus quoq; minister & preparator datus esset. Concoctionem enim bonam & laudabilem semper antecedit aliqua præparatio: sicut absolutio atq; perfectio eâ sequitur. At consequens

est falsum: quia sunt animalia, quae jecur habent, & splene
carent: teste Aristotele l. 2. hist. an. cap. 15. V. quia omnes
penè authores, qui de usu lienis scripserunt, licet inter se di-
screpent, in eo tamen conveniunt, quod lien circa impuram
& sordidam faeculentamq; occupatus sit materiam: id quod
nonnulli illorum ex colore, sapore, & substantiâ eius demonstrant.
Quomodo ergò chylum totum ad frugi sanguinis generationem he-
pati preparabit?

I I I.

Vtrum Aristotelis opinio de lienis usu admitti possit?
Aristoteles l. 3. de part. an. cap. 7. duplicem lienis usum assignat;
communem & proprium. Communis est, ut aliorum viscerum
instar, venas, utpote pensiles, sustineat, & ad corpus stabiliat.
Quemadmodum enim anchorae naves suspendunt: sic viscera
venas & arterias in sublimi tenent: & sicuti clavus corpus cor-
pori adsociat: ita hepar & lien venam majorem (cavam putat)
corpori affigit: illud quidem lateri eius dextro: hic verò sini-
stro: quemadmodum renes eam parti posteriori annectunt. Pro-
prius, ut unâ cum jecore ad cibi concoctionem juvet: id quod
præstare eum posse inde probat, quoniam viscus est sanguineus,
& consequenter calidum. Sed quomodo juvant? Ἀριστῶς, in-
quit, ἐκ τῆς κοιλίας τὰς ἰσχυρὰς τὰς περισσὰς, καὶ δύναται συμπέπειν,
ἐπιλάωδης ὄν: superfluos humores (Gaza vertit vapores: sed ma-
le, ut ex sequentibus patet) divertit, & attrahit ex ventricu-
lo, & concoquere eos potest, ut qui sanguineus sit. Ista verò
ἰσχυρὰς περισσὰς proveniunt ex potu largiore. Propterea subdit
Philosophus, animalia, quae multum bibunt, multumq; col-
ligunt humoris, qualia sunt, quae pulmonem valde sangui-
neum & præcalidum sortita sunt, magnum humidumq; lie-
nem habere. Alia, quae vel propter exanguem fistulosumve pul-
monem parum bibunt, ac proinde parum coacervant humoris
aquei: vel quicquid illius congregarunt, id tamen aut in cor-
ticem, aut in squamas, aut in pennas vertunt, vel non magnum, vel

vel nota tantum gratia (ὄντως χάρις) lienem obtinere: ut pisces, aves, & quadrupedia ovipara. De usu communi nihil jam dicemus: sed illum relinquemus in medio. Dicemus de proprio: quem Aristoteles desumpsisse videtur ex Hippocrate. Nam l. 4. de morb. fontem aquae constituit in liene: sanguinis in corde: pituita in capite: & bilis in folliculo, qui hepati annexus. Et eodem in libro asserit, ubi homo amplius bibit, splenem aquam trahere ex ventriculo. Et si plus traxerit, quam oporteat, statim hominem affligi: idque maximè sentire eos, qui sunt lienosi. Postquam autem traxit splenem, optimum esse dicit, si aqua, quae prius inerat lieni, ad vesicam, aut ventriculum excoletur, & per has partes expellatur. Præterea lib. 1. de morb. mul. scribit, accidere mulieribus hydropis speciem, splene ipsius magno & aquoso existente. Fieri autem splenem aquosum potissimum à febre, in qua decumbens, ob urgentem sitim, largiter bibit, nec potum tamen revomit. Partem enim potus penetrare in vesicam, & emingi: partem verò ex ventriculo ad se trahere lienem. Rarum enim hunc esse, spongiformem, & ventriculo proximè adjacere. Itaque si humor non exudet, neque per aluum egeratur, splenem in tumorem attolli, eoque magis, si aqua fuerit inebriatus. Contrectatum sentiri mollem, velut plumam, aut lanam: aliquando verò ob duritiem reniti. Elevatum autem atque impletum, aquam haustam per venas effundere in varias corporis partes, & hydropem creare. Denique lib. de aër. aq. & loc. ait, ex potu palustrium, lacustrium & stagnantium aquarum splenes fieri magnos ac plenos. Quis hic non perspicit, Aristotelem placitum suum ex Hippocrate mutatum esse? Nos utrumque authorem admiramur quidem, & ut docet, veneramur: honori quoque nobis ducimus, si, quae docemus, eorum auctoritate ac rationibus stabilire queamus: sed hunc eis lienis usum concedere non possumus, sequentibus de causis. Primum, quia in liene, naturaliter se habente, talis & tanta aqua, qualem & quantam eum ex ventriculo trahere, Hippocrates & Aristoteles crediderunt, minimè observatur.

Index

Index sit ocularis inspectio. Deinde, quia serosos, sive aquosos ad se trahere humores officium est renum. Quod autem unius partis proprium est, alteri tribui non debet. Tertio, quia si lien ex ventriculo aquosam chyli portionem ad se traheret, chylus sanè nullum haberet vehiculum, cuius beneficio per angustissimas venarum mesaraicarum vias ad hepar transportari posset. Aquosus namq; ὀχρῆμα τῆς τροφῆς ab Hipp. l. de alim. & à Galeno l. 4. us. patt. c. 5. statuitur. Quarto, quia anatome docet, munus prolectandæ & ab alimento secernendæ serosæ humiditatis solis renibus esse concessum. Quare, si dicatur, etiam lienem aliquam illius portionem ad se trahere, vel eam traheret tanquam organum defacatorium, & excrementi receptaculum: vel, ut eâ nutriatur. At prius facere minimè videtur. I. quia quod merum excrementum excipit, manifestam & evidentem cavitatem habet: quemadmodum exempla crassorum intestinorum, vesiculae biliaris, vesica urinaria, vesicularum spermaticarum, ventriculorum cerebri, &c. declarari potest. Talis autem in liene sensu minimè percipitur. II. quia quod sequestrando excremento destinatum est, vias habet breves & expeditas, per quas se ab excepto excremento possit exonerare. At tales non habet lien. Nam si dicas, exonerare se in ventriculum: rehero ego, cur ergo serum ex eo traxit? An non tractio illa frustra fuisset instituta? Et potesne dare exemplum, quo receptaculum remittere excrementum ad eam partem demonstras, ex qua illud prolectavit? Si asseras, lienem attractum serum effundere in intestina: quæro, cur non in illa effusum statim ex ventriculo? Quod enim commodius per pauciora fieri potest, natura non molitur per plura. Nam via ex liene ad intestina longa est, angusta, & flexuosa: nimirum per ramum splenicum, truncum vena portæ & venas mesenterij. Ex ventriculo contra ad intestina brevissima, amplissima, rectissima: uno verbo, regia. Si affirmes, posse lienem sarcinam attractam deponere in vesicam. Concedo: idq; per arterias, quas habet, plurimas. Sunt enim etiam emulgentes arteria renibus inserta: à quibus per vretes ad vesicam urinariam aditus patet. Verum hæc via priore videtur longior, difficilior, & flexuosa magis. Neq; lien secundum facit.

I. quia

I. quia serum, quod aqua est, vim nutriendi non habet. II. quia si maximè haberet, haud tamen alendo lieni, calido & corpulento visceri, idoneum foret. III. quia lien saporem, odorem & substantiam attracti humoris serosi representaret: quemadmodum membra alia accidentia illius humoris quadantenus referunt, circa cuius tractationem versantur: v. g. renes & vesica urina: testes seminis: $\chi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ $\chi\omicron\lambda\eta\delta\omicron\chi$ & bilis: glandulae mamillares lactis. Atqui lien terreum & austerum quid referre deprehenditur.

IV.

Quid sentiendum de officio, quod lieni assignavit Vlmus? Prodyt Anno 1578. ex officinâ Rob. Stephani libellus Medici cujusdam Pietauiensis, Francisci Vlmi, in quo primùm Hippocratis, Aristotelis, Erasistrati, Erasistrateorum & Galeni sententia de lienis usu recensetur: deinde nova & ante hunc diem inaudita proponitur, & quibusdam rationibus stabilitur. Vult enim Vlmus, lienem cordi arterialem sanguinem precoquere & preparare: arterias postea eum exugere, & in aortae truncum, à quo prodeunt, portare: indeq; ad ventriculum cordis sinistrum ablegare: ubi magno naturae mysterio, aëri illuc à pulmonibus, in quibus antea edomitus est, delato misceatur: ex ijsq; demùm in unum coalitis corpus quoddam conflatur, vehendo calori nativo aptum & utile, quem sanguinem arterialem appellamus. Arbitratur autem, sanguinis istius materiam esse puriorem tenuiorémq; chyli portionem, quem lien partim ex ventriculo, per vas breve: partim verò per ramum splenicum ad se trahat. Itaq; statuit, cor tria habere organa preparatoria: pulmonem, qui illi præparet aërem, pro generatione spiritus vitalis: & duo viscera sanguifica: hepar scilicet & lienem. Hepar quidem, ut illi præparet sanguinem pro ventriculo dextro: lienem v. ut sanguinem vitalem precoquat pro ventriculo sinistro. Rationes, quas à lienis structurâ, & præcipuè infinito illo venarum & arteriarum numero, earumq; plexibus, nec non à symptomatibus, quae spleneticos comitari solent, v. g. colore plumbeo & sublivido, tum corporis totius, tum maximè faciei: præterea corporis gravitate & ignaviâ, sudore gravi, pediculorum

culorum proventu, pedum inflatione, tumore ventris, vitioso corporis habitu, qui $\alpha\chi\sigma\zeta\iota\alpha$ Græcis dicitur, palpitatione cordis, & c. desumit, brevitatis gratiâ nunc non attingimus. Placet duntaxat aliquot argumentis ejus opinionem demoliri. I. est: quia si lien cordi prepararet sanguinem, utiq; omnibus sanguineis animalibus datus esset: ratio est: quoniam secundum Aristotelē l. 3. part. an. c. 4. cor omnibus $\epsilon\upsilon\upsilon\alpha\iota\upsilon\upsilon\iota\varsigma$ inest. Consequens autem falsum est: uti patet ex l. 2. hist. an. c. 15. E. & antecedens. II. quia per aortam nihil, aut difficulter saltem ingredi in sinistram cordis ventriculum potest: idq; propter tres illas valvulas semilunares, quæ foris clausæ. Atqui sanguis facilimè & copiosè ingredi debet: in primis propter spirituum generationē, quorum maxima copia requiritur: quia maxima indefinēter dissipatur. III. quia lien faculentâ & limosam in se continet materiam. E. non preparat cordi sanguinem vitalem, qui puram defecatamq; materiam requirit. Ipse enim purissimus, levissimus, splendidissimuscq; est. Antecedens probatur: quoniam nullum viscus frequentius obstruitur liene. Itaq; hoc accidit, vel ob vasorum exilitatē: vel visceris densitatē: vel contētū humoris crassitiē & faculentiam. Atqui vasa satis ampla sunt: præsertim arteriæ: visceris quoq; $\pi\alpha\sigma\iota\chi\upsilon\upsilon\alpha$ fungosum est, rarum & laxum. Sequitur ergo, obstructionum causam esse humorem, qui in eo continetur, limosum, crassum & faculentum. IV. quia languente liene, totum statim corpus langueret. Ratio: quia in eo non prepararetur benè sanguis arterialis: sicq; non puri & laudabiles generarentur spiritus vitales. Consequens redarguit experientia. Benè enim aliquandiu esse corpori potest, etiam si liē deteriusculè valeat. V. quia ventriculus dexter cordis preparator est sanguinis vitalis. Effunditur enim ex amplissimo vase, venâ cavâ, per patentissimum ostium, in dextrum cordis thalamum sanguis alimentarius, isq; copiosus valdè. Quem quæso in finem? Num propter nutritionem pulmonum? Minimè: quia vena arteriosa, quæ tota ad pulmones abit, multò minor est venâ cavâ. An propter sustentationem cordis? Atqui cor venam habet coronariam, à qua variæ propagines per eius substantiam disperguntur. E. propter vitalis sanguinis & spiritus generationem: ut eius copia suppetat toti corpori.

V. Pos

Possitne admitti Galeni sententia de officio Lienis?
 Quae Galeni de lienis officio sententia sit, liquet tum ex alijs locis plurimis: tum vel imprimis ex l. de atr. bil. c. 7. l. 4. us. part. c. 15. l. 5. us. part. c. 6. l. 2. nat. fac. cap. ult. l. 1. tuend. san. c. 12. l. 2. ad Glau. cap. 10. l. 13. meth. med. cap. 16. l. 6. loc. aff. cap. 1. Cui adstipulantur Avicenna l. 3. can. fen. 15. tr. 1. c. 2. Actuarius l. de diff. ur. c. 4. Trallianus l. 8. c. 12. & ex neotericis penè infiniti. Vult autem Galenus, lienem excrementum melancholicum, quod fax & limus est sanguinis, ingenitâ facultate ex hepate ad se per portæ ramum splenicum trahere: non quidem purum & sincerum, sed multo adhuc benigno succo perfusum: eum in finem, ut sanguis eò purior & laudabilior in reliquum corpus distribuatur. Attractum autem elaborare & ulterius concoquere, quòdque in eo utile est, sibi assimilare: quod inutile, ad ventriculum per vas breve ablegare: idque non sine utilitate. Galenus enim ait, eructatū excrementum melancholicū, cum austerum sit & acidum, ventriculum constringere, ut cibos tamdiu circumplectatur ac retineat, donec fuerint concocti: l. 5. us. part. c. 4. Avicenna verò præter hunc usum etiā aliū isti excremento tribuit: nimirum ut ventriculi appetentiam excitet: lib. 1. can. fen. 1. doctr. 4. c. 1. Hæc Galeni opinio sequentibus confirmatur rationibus. I. quia in quavis concoctione duo generantur excrementa: crassum & tenue: quæ à benigno alimento separantur, ne illorum permistione inquinetur. At in hepate celebratur concoctio: nimirum ἀμείωσις. Ergò & in illo generantur excrementa duo: unum crassum, terrenum, feculentum, & limosum, quod melancholicū: alterum tenue, quod genere unum: specie duplex: bilis & urina. Quemadmodum ergò tenue secernitur à sanguine, & proprium habet conceptaculum: bilis folliculum hepatis annexum: urina renes & vesicam: sic quoque crassum ab eo sequestratur, & in peculiare ὑπόδοξος, quod hepatis vicinum sit, derivatur. Tale autem, præter lienem, est nullum: quemadmodum perspicitur, si omnes perticulæ imi ventris considerentur. Itaque lien recipiendo excremento melancholico est dicatus. II. quia lienis color & sapor superfluitatis

melancholica naturam arguunt. Color namq; sublividus est & perquam obscurus. Sapor austerum quippiam & subacidum habet. III. quia lien obstructionibus & scirrhis tumoribus maxime est obnoxius. Causane est eius substantia? Minimè gentium. Rara quippe est, fungosa, laxa & spongiosa. An vasorum conditio id facit? Haud equidem videtur. Sunt enim effatu digna. Restat ergo, ut in causâ esse dicamus τὸ μελαγχολικόν: humorem scilicet melancholicum, qui terrenus, crassus & faculentus, IV. quia liene oppilato, lutulentus sanguis purum insicit, & arquatum nigrum creat: quemadmodum obstructâ vesiculâ felleâ, bilis laudabili sanguini permista totum corpus arquato flavo contaminat. Atq; hæc sententia non procul à vero abesse videtur: nisi quod tres posteriores rationes non satis probare videantur, quod probandum erat. Non enim dubitatur, quin lien faculenti limosiq; sanguinis sedes sit: sed controversitur, an istum sanguinẽ in se ipso, ex simili portione chyli genuerit: an verò jam confectum ex hepate ad se attraxerit necne?

V I.

Quibusnam telis Galeni de lienis officio petatur opinio? Neoterici quidam, quibus prisca sordent, nova placent, receptam Galeni sententiam, de attractione humoris melancholici ex hepate, varijs destruere arietibus conantur. I. quia si excremento solùm recipiendo creatus foret, nõ in superiore, sed inferiore loco positus esset, ut vesicula fellea: quò ponderosum illud excrementum, melancholicum, commodius exciperet. II. quia natura lienem non fecisset majorem folliculo bilario: cum melancholia quantitate à bile longè superetur. III. quia amplam lieni cavitatem insculpsisset, non secus ac vesica utriq;: ut excrementum illud lutosum contineret. IV. quia lien excrementum non per eodem meatus & exciperet, & expurgaret. Nulla enim pars, discernendis excrementis dicata, hoc facit: id quod exempla renũ, & vesica fellea atq; urinaria docent. V. quia nulla pars excremento, quod attraxit, alitur: sed sanguine puro. VI. quia quemadmodum

modum meatus biliarij per hepatis substantiam inter cava & por-
ta radices dispersi sunt, quò bilem excrementitiam hauriant: sic
quoque ex splenico ramo propagines per hepar spargi deberent: quod
tamen non fit. VII. quia necessum foret, excrementitium istum
humorem regurgitare in vena porta truncum: cum ex eo, multum
infra hepar, & supra truncum mesentericum ramus splenicus
originem ducat. VIII. quia propagines rami splenici, quae per
lienens parenchyma disseminatae, exiles sunt admodum, ita ut tam
crassi & faculenti excrementi capaces minimè videantur. IX.
quia lien ob vasorum exilitatem perpetuis laboraret obstructio-
nibus. X. quia lien nullos habet ductus, per quos faciem melancho-
licam, sibi inutilem, excernat. Nam si dicas, evacuari illam per
venas hemorrhoidales, sequeretur, omnes infestari fluxu ha-
morrhoidum: cum omnes faciem istam gignant: quod falsum.
Si asseras, relegare illam in ventriculum, per vas breve, statu-
endum foret, vomitu tandem, aut alvi deiectione eam extrudi: &
sic vel vomeremus continuo nigra: vel saltem talia per alvum red-
deremus. Dicendum quoque, naturam contra leges suas excremen-
titium humorem à parte ignobili, liene, ad nobiliorem, ventricu-
lum, depellere: excrementum istud chylo admisceri, & chylum in-
quinari atque corrumpi. XI. quia in liene secundum naturam se ha-
bente, nullum vestigium limosi illius excrementi apparet: sicut bilis
in suo folliculo, & urinam in vesicam manifestè conspicitur. XII. quia
minimè credibile, succum crassum, in hepate genitum, per angusti-
mas hepatis venulas ad Lienem regredi. Nos, ne antiqua & in
scholis Medicorum haecenus recepta Galeni sententia pror-
sus damnetur, ad singula argumenta breviter respondere conabi-
mur: sequenti exercitatione, Deo juvante, indicaturi, quid de re-
centiorum opinione sentiamus. Ad primū etgò respondemus tripli-
citer. I. lienem non meri excrementi receptaculum esse, ut cystim felleam,
& vesicam urinariam. II. non multo superiorē esse cystim felleam: quia
haec hepatis alligata. Quare si cystis excipere potest bilem, quidni lien
posset melancholicam? III. non necesse esse, ut excrementorum receptacu-
la imum semper locum occupent. An non colon, sacrum domicilium,
magna sui parte, quae scilicet hepar, lienem & ventriculum attingit,

superius intestino jejuno & ileo, quæ distributionis chyli sunt organa? Nunquid non renes notabiliter distant à vesicâ ἐποδόχῳ, eaq̃, altiores sunt; cum tamen æquè sero expurgando inserviant ac illa? Nonné aspera arteria superior est pulmone, & excrementa ejus tum congesta, tum à capite delapsa educit? Altitudo certè & sublimitas loci excrementorum receptionem nihil impedit: quia excrementa non cæco quodam impetu ad receptacula appellant: sed vel ab ijs tracta: vel à concoctionis officinâ pulsa: vel tracta & pulsa simul. Ad secundum. Bilem in quavis complexione copiosorem esse melancholiâ, falsum est. Deinde lien melancholici tantum excrementi receptaculum non est. Itaq̃, ne quidem in cholericâ complexione, quæ bile abundat, minor esse debuit cysti χοιδοδόχῳ. Ad tertium. Quod amba vesicæ amplam & omnibus conspicuam cavitatem habeant, causa est, quia mera & sincera suscipiunt excrementa, quæ non diu in ijs manere debent, sed tempestivè excerni: quoniam naturæ gravia sunt atq̃, molesta. Lien autem merum & sincerum excrementum minimè attrahit: sed multo utili & alimentario succo perfusum: qui ut magis magisq̃ elaboraretur, & in salutare lienis nutrimentum mutaretur, diutiùs in liene morari neceffe habuit. Ideoq̃, plexus duntaxat vasorum, non cavitatem manifestam in eo natura molita est. Etenim ubi natura diutiùs morari voluit materias, inquit Galenus l. 4. us. part. c. 13. ibi transitum ipsis difficilem machinata est: modo per viæ angustiam: ut in pyloro ventriculi: modo per gyros atq̃, anfractus: ut in intestinis: modo per plexus vasorum: ut in hepate, corpore varicoso, quod testibus annexum, rete mirabili, quod glandula pituitaria, sub ipsis meningibus, circumpositum. Si enim inquit Galenus de hepate, ut in corde, ita & in hepate natura unum fecisset magnum sinum, veluti cisternam quandam: deinde in ipsum sinum per unam quidè venam induxisset sanguinem: per aliam v. eduxisset, ne brevissimo quidem tempore in hepate chylus mansisset: sed ipso distributionis impetu raptus pervaderet celeriter totum viscus. Vt igitur maneret diutiùs, simul & perfectè alteraretur, transituum angustia fabricatæ sunt. Ad quartum. Lien per eosdem meatus superfluitatem melancholicam

licam non excipit & expurgat: sed per ramum quidem splenicum illam excipit: per vas autem breve aliquid illius eructat in ventriculum: per venam hemorrhoidalem internam, quae vel à mesentericâ sinistrâ, vel à ramo splenico oritur, partem relegat in finem intestini recti: (hunc enim propagines ejus cingunt) denique per arterias splenicæ portionē aliquando in arterias emulgentes, & hinc in renes atq; vesicam refundit. Ad quintū. Nulla pars purpuro excremento, quod nihil benigni & alimentarij succi in se habet, ut bilis & urina, alitur. Atqui tale nō trahere ex hepate dicitur lien, ut aliquoties jam dictum. Attractum ergo ulterius concoquit, & quod in eo utile est, in proprij parenchymatis alimoniam convertit. Ad sextum. Non eadem omnium conceptaculorum fabrica est. Renes serosam humiditatem per venas & arterias emulgentes ad se alliciunt, sicq; sanguinem in hepate & corde genitum repurgant: neq; tamen vel ab hepate, vel à corde peculiare ad eos mittuntur venarum arteriarumq; surculi, per quos secretio aquosae superfluitatis fiat. Quis ergo neget, lienem melancholicam trahere, licet ex hepate certæ propagines in ramum splenicum minimè ferantur? An non splenicus ramus soboles est trunci venæ portæ? An non in portæ radicibus, quæ per hepatis parenchyma diffuse, magnâ ex parte à quatuor celebratur? An impossibile, ut à liene per ramum splenicum tractio fiat ex trunco venæ portæ, & ab hoc ex radicibus ejusdem portæ? Possibile sanè, quia via nō usq; adeo longa. Ad septimum. Regurgitationem aliquam fieri pernegamus. Est enim propriè regurgitatio refluxus, sive remeatio alicujus humoris in pristinum locum, in quo erat prius. Atqui excrementum melancholicū in hepate genitum, prius in liene non fuit. Quis ergo regurgitatio aliqua illius statui potest? Mens est Galeni, totam chyli massam ad hepar abire, inibiq; sanguinis acquirere formam. Sanguinē verò defacari: & biliosam colluviē concedere in vesiculam felleam: melancholicam in lienē: aquosam in renes. Quare si concessio melancholicæ ex hepate in lienem est regurgitatio, & proinde absona: utiq; & bilis ablegatio ad propriam rōs iv, & seri amandatio ad renes regurgitatio erit, naturæq; contraria: quod absurdum. Ad octavum. Mirum, venas lienares exiliores videri Galeni

leni aduersarijs, quàm ut capaces esse queant humoris melancholici: cum tamen ipsimet etiam profiteantur, lienem crassam, faculentam terrenam, chyli portionem, ex venarum mesaraicarum trunculo, antequam chylus ad hepar feratur, ingenitâ virtute per ramum splenicum ad se proleclare: cum excrementum istud multo sit sero dilutum, ita ut lien secundum quorundam interpretationem rectè ab Hippocrate sedes aqua dicatur: cum chylum, unâ cū omnibus substantiæ suæ partibus, tenuissimas mesenterij venulas permeare concedant: cum lienis parenchyma rarum, laxum, fungosum & spongiforme esse largiantur: cum deniq; transitum per ejusmodi angustias lienis tractum & hepatis pulsum iuvare ac promovere sit verisimile. Ad nonū. Nisi melancholicus humor aut in quantitate modum excedat: aut in qualitate crassior, quàm par sit, existat, perpetuæ obstructions in liene non erunt. Quod si argumentum allatum aliquid valere deberet, perpetuis quoq; obstructionibus lien infestaretur, si, ut antagonista Galeni docent, officium trahendi terrestrem & faculentam chyli partem illi tribuatur. Ad decimum. Quando melancholicum excrementum nimiam copiam luxuriat, ut in naturis melancholicis, experientia sanè testatur, superfluum quod est, vel per vomitum, vel per alvum, vel per urinas evacuari. Sin quantitate sit modicum, ut in naturis temperatis, major quidem illius portio attenuata, & ulterius elaborata, cedit in nutrimentum lienis: reliquum verò, quod exiguum, vel vi caloris consumitur & dissipatur: vel certè nobis id non sentientibus per alvum educitur. Est quoq; adhuc sub iudice lis, utra pars dignitate præstet, lien an ventriculus? Et posito, ventriculum esse liene nobiliorem: an propterea natura contra leges suas facit, quod melancholiam ex liene in ventriculum eructet? Haud equidem videtur: quia eructata ventriculo utilis: ut constat ex probl. 5. Quod dicitur, melancholiam chylo tandem admisceri, & chylum inde inquinari, nihil Galeni sententiæ officit: quia etiam biliosum excrementum in duodenum, aut jejunum intestinum effusum eidem permiscetur: neq; tamen conspurcatus chylus ab hepate trahitur: quoniam id tantum trahitur, quod est utile: quod inutile relinquitur, & ab expultrice intestinorum tandem excernitur. Ad undecimum. Lienis color & sapor melancholici humoris naturam prodit: quomodo ergò ne vestigium quidem illius in liene apparere dicitur? Quod verò sæx & limus sanguinis non ita in eo conspicitur, sicuti bilis in cysti propriâ, & urina in vesicâ, causa est, quia lien non meri excrementi domicilium est. Ad ultimum. Lutulentus sanguis ex hepate ad lienem abire potest, pulsu hepatis & tractu lienis. Quem motum etiam illius *ὄχνη* promovet, nimirum humor serosus, quo diluitur.

F I N I S.

Q1 A 6570

ULB Halle 3
002 937 867

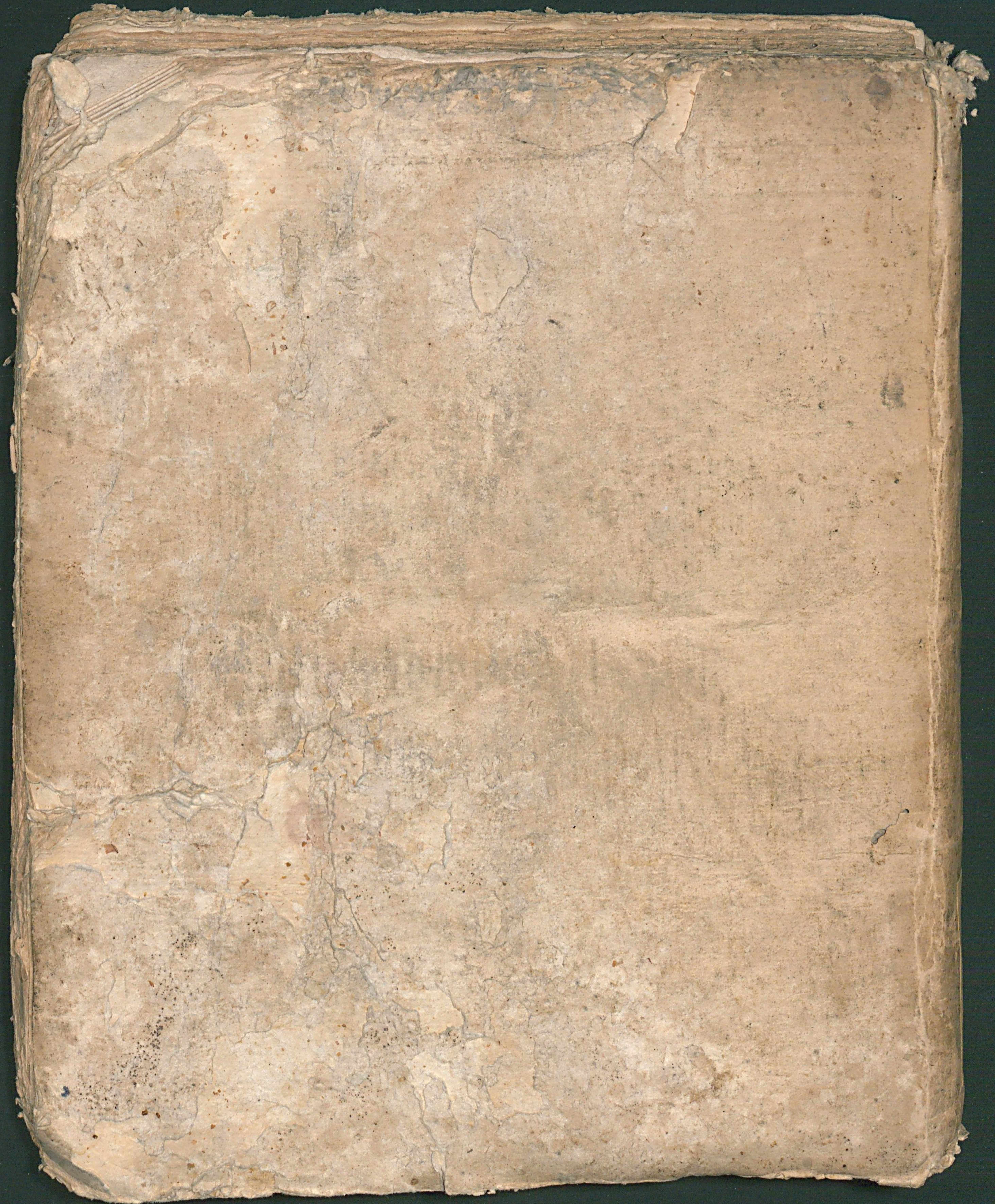

12

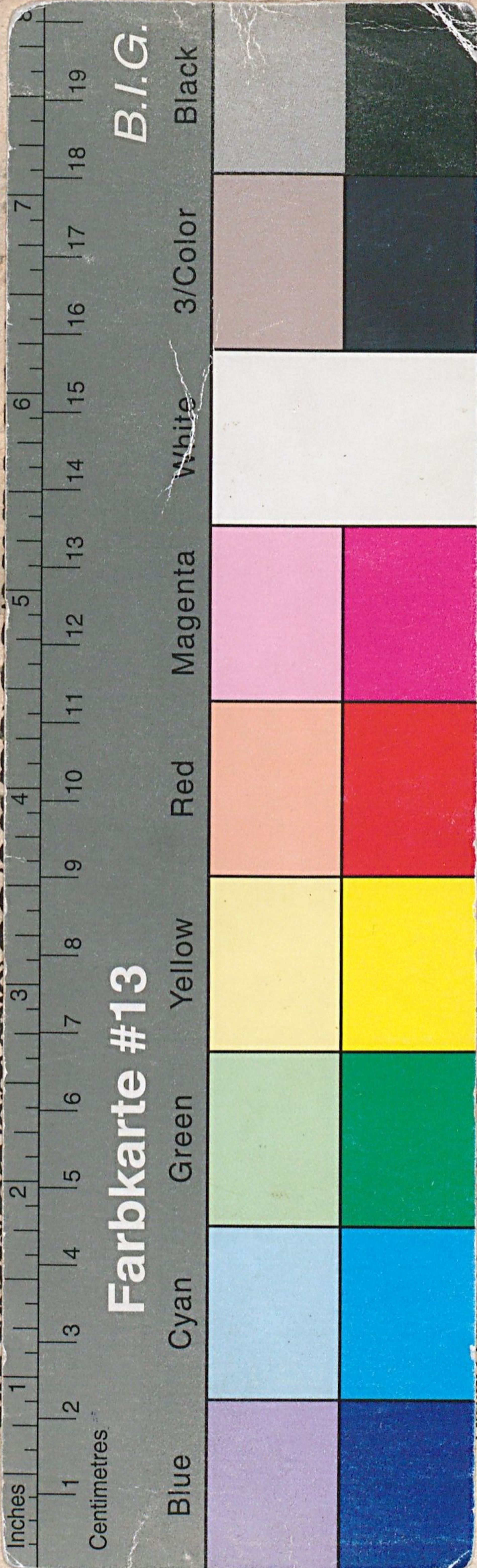
1017

29

ATIO

ONA:
C A

nsium Aca-
lita;

E
EBIZIO
e ac Pro-
CO:

ALBMAYERO

RATI,
nes Andrea.
XIV.

